

ADVIES

DECREET DIERENWELZIJN

Advies van de Strategische Adviesraad Landbouw en Visserij, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

W www.salv.be – T +32 2 209 01 11 – E info@salv.be

Advies op eigen initiatief

Ontvanger van het advies Ben Weyts, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand

Wettelijke basis Oprichtingsdecreet SALV 6 juli 2007

Goedkeuring raad 27 oktober 2023

Kopie aan Jo Brouns - Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw; David Clarinval – federaal minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's en Landbouw, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing; Patricia De Clercq – secretaris-generaal van het Departement Landbouw en Visserij; Bart Dochy – voorzitter van de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid van het Vlaams Parlement; Joris Relaes – administrateur-generaal van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO); Filip Fontaine – algemeen directeur van het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM).

Adviesnummer 2023 – 17

Dossierhouder Wouter Vanacker wvanacker@serv.be

Contactpersoon Koen Carels kcarels@serv.be

De heer Ben WEYTS

Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand

Kreupelenstraat 2

B-1000 Brussel

SALV Advies Decreet Dierenwelzijn

Mijnheer de minister

Op 14 juli 2023 keurde de Vlaamse Regering het voorontwerp van decreet dierenwelzijn goed. Bij die gelegenheid ontving de SALV geen vraag om advies. Gelet op de beperkte betrokkenheid vanwege de belanghebbenden in de beleidsvoorbereiding acht de adviesraad het opportuun om met onderhavig advies op eigen initiatief aanbevelingen en inzichten vanwege de belanghebbenden uit de agrovoedingssector over te maken.

In zijn advies erkent de SALV dierenwelzijn als een volwaardig resultaatgebied van duurzaamheid, waaraan de sector samen met de keten en de consument aan dient te blijven werken, en onderschrijft de One Welfare-benadering. Tegelijk wijst de adviesraad op de noodzaak van een gelijk speelveld, zowel binnen België als in Europa en ten overstaan van derde landen. Verderop in het advies gaat de SALV in op specifieke artikelen in het voorontwerp van decreet.

Natuurpunt/BBL, Rikolto en BV OECO onthouden zich bij dit advies.

Hoogachtend

Hendrik Vandamme

voorzitter

Koen Carels

secretaris

Inhoud

Krachtlijnen	5
Situering	6
1. Algemene doelstelling van het voorontwerp van decreet	6
2. Ontwerpregelgeving specifiek in verband met de landbouwsector	6
Advies	16
Algemene aanbevelingen	16
Specifieke aanbevelingen	19
Bibliografie	23
Lijst met figuren en tabellen	25

Krachtlijnen

- **Dierenwelzijn is een volwaardig resultaatgebied van verduurzaming**, waar **de sector samen met alle actoren in de keten en de consument** aan dient te blijven werken. In navolging van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn onderschrijft de SALV de **One Welfare-benadering**.
- **De betrokkenheid van de belanghebbenden bij het dierenwelzijnsbeleid kan (veel) beter.**
- Ijver ervoor dat er op Vlaams, federaal en Europees beleidsniveau **nieuwe en verbeterde (landbouw)economische instrumenten** komen die ervoor zorgen dat de **keten** en de **consument productiekosten in het kader van dierenwelzijn adequaat vergoeden**.
- **Ijver voor een gelijk speelveld binnen Europa en ten aanzien van import uit derde landen**, en voorkom zo dat minder duurzame productie op het vlak van dierenwelzijn verschuift naar het buitenland en via import toch een weg vinden naar ons voedselsysteem.
- Dring aan op **een simultane Europese uitfasering van verrijkte kooisystemen in de pluimveehouderij**. In afwezigheid van dat gelijk speelveld beveelt de SALV aan om de minimumvoorwaarden voor de verrijkte kooi naar het bovenwettelijke niveau van de **koloniehuisvesting** te brengen.
- Bouw verder op **het systeem van de autocontrole** uitgewerkt in het domein van de voedselveiligheid en ontwikkel **aantrekkelijke stimulansen** voor de certificatie voor en navolging van het **Codiplan Animal Welfare**.
- **Bied meer duidelijkheid** over de toepassing van **beschutting voor dieren die buiten worden gehouden** aan de hand van een **code voor goede praktijk**, in **overleg met de sector**.
- Verduidelijk hoe de regelgeving omgaat met **tijdelijke functionele kleurering in het kader van de fok, identificatie of dierenwelzijn**.
- Voer een **impact- en alternatievenstudie** uit voor wat betreft het **verbod op de verhandeling van dieren op markten**.
- Opnieuw pleit de SALV voor een **uitbreiding van het budget voor landbouw** om de toenemende duurzaamheidsdoelen en -normen te realiseren, teneinde waterbedeffecten te voorkomen.

Situering

1. Algemene doelstelling van het voorontwerp van decreet

De huidige Dierenwelzijnswet dateert van 1986. Dierenwelzijn is sinds 2014 een Vlaamse bevoegdheid en werd bij de laatste staatshervorming overgeheveld van de federale overheid naar de gewesten. Doorheen de jaren werden heel wat wijzigingen aan de oorspronkelijke tekst aangebracht om de wet aan te passen aan de veranderende inzichten en verwachtingen op het vlak van dierenwelzijn, met als gevolg dat de Dierenwelzijnswet volgens de Vlaamse Regering geen volledig samenhangend kader meer vormt. Door middel van voorliggend voorontwerp van decreet wil de Vlaamse Regering zorgen voor een samenhangend en sluitend regelgevend kader voor alle segmenten van het dierenwelzijnsbeleid.

De Dierenwelzijnswet is federaal uitgewerkt geweest als een kaderwet die uitgevoerd wordt door uitvoeringsbesluiten. Deze filosofie werd behouden bij de Codex. Dat houdt in dat de algemene lijnen in de Codex staan en de details van de dierenwelzijnsregels in besluiten worden opgenomen.

2. Ontwerpregelgeving specifiek in verband met de landbouwsector

2.1.1 Beschutting van dieren die buiten worden gehouden

Art. 10 §3. Ieder persoon die een dier houdt, verzorgt of te verzorgen heeft, zorgt ervoor dat de dieren die buiten gehouden worden over natuurlijke of kunstmatige beschutting beschikken.

De Vlaamse Regering kan de modaliteiten hiervan bepalen en kan in uitzonderingen hierop voorzien.

Art. 83, 2° artikel 10, §3, dat in werking treedt op 1 januari 2029;

2.1.2 Verbod op het verven van dieren of op een andere manier kunstmatig kleuren

Art. 24. 7° Het is verboden dieren te verven of op een andere manier kunstmatig te kleuren of dergelijke dieren te houden of te verhandelen;

2.1.3 Uitdoofbeleid voor kooien voor legkippenhouderij en opfokbedrijven

Relevante bepalingen in het voorontwerp van decreet

Art. 10 §2. Elk dier beschikt over voldoende ruimte en bewegingsvrijheid, in overeenstemming met zijn fysiologische en ethologische behoeften.

Een dier wordt niet constant vastgemaakt of opgesloten.

Als een dier in afwijking van het tweede lid wel gewoonlijk of constant wordt vastgemaakt of opgesloten, krijgt het voldoende ruimte en bewegingsvrijheid, in overeenstemming met zijn fysiologische en ethologische behoeften. In geen geval wordt de bewegingsvrijheid van het dier zodanig beperkt dat het aan vermijdbare pijnen, lijden of letsels wordt blootgesteld.

Art. 22. Kippen in legkippenhouderijen of opfokbedrijven worden niet ondergebracht in kooisystemen. De Vlaamse Regering kan de modaliteiten hiervan bepalen en kan in flankerende maatregelen voorzien.

In afwijking van het eerste lid geldt het verbod, vermeld in het eerste lid, niet voor dieren die om medische redenen afgezonderd moeten worden.

Art. 83, 4° artikel 22, dat in werking treedt op 1 januari 2036. In afwijking hierop, treedt het artikel in werking op 1 januari 2024 voor die houderijen die voor 1 januari 2036 hun bestaande kooisystemen willen vervangen dan wel voor de eerste maal kooisystemen in gebruik willen nemen en waarvan tegelijkertijd de omgevingsvergunningaanvraag hiervoor niet ingediend werd voor 14 juli 2023.

Verrijkte kooisystemen in Vlaanderen, België en Europa

Klassieke kooisystemen of legbatterijen (met 550cm² ruimte per kip) zijn sinds 2012 verboden in Europa.¹ Als alternatief hebben landbouwers de keuze om de dieren te houden met uitloop in open lucht, te laten rondscharrelen in een stal of te houden in een zogenaamde verrijkte kooi. Volgens de voornoemde richtlijn moeten de kippen in een verrijkte kooi onder meer beschikken over een kooioppervlakte van ten minste 750 cm² per kip, waarvan 600 cm² bruikbare oppervlakte, met dien verstande dat de kooi op andere plaatsen dan de bruikbare oppervlakte op elk

¹ Raad van de Europese Unie, [Richtlijn 1999/74/EG van 19 juli 1999 tot vaststelling van minimumnormen voor de bescherming van legkippen](#).

punt ten minste 20 cm hoog moet zijn en dat de totale oppervlakte van een kooi niet kleiner mag zijn dan 2000 cm². Binnen de toegemeten ruimte moet de kip beschikken over een nest, een met strooisel bedekte ruimte waar de kippen kunnen scharrelen en bodempikken en een geschikte zitstok met een lengte van ten minste 15 cm per kip.²

In 2022 finaliseerde ILVO en het Proefbedrijf Pluimveehouderij van de Provincie Antwerpen een economische impactstudie met betrekking tot de uitfasering van verrijkte kooisystemen. Daaruit blijkt dat in België nog ongeveer 37% van de legkippen in verrijkte kooien gehouden in 2019.³ In Vlaanderen gaat het om 39% van het totale aantal leghennen (3.282.333 hennen), verspreid over een 50-tal bedrijven.⁴

Sommige lidstaten of regio's van de Europese Unie hebben stappen gezet richting een verbod van verrijkte kooien (in voege in Luxemburg en Oostenrijk; Duitsland in 2025, Tsjechië in 2027, Wallonië in 2028, Slowakije in 2030) of uitfasering (Nederland, Frankrijk).⁵ Niettegenstaande een geleidelijk dalende trend van de totale productie van kooi-eieren in Europa (van 53% van de totale eiproduktie in 2017 naar 44,9% in 2021)⁶, worden in andere lidstaten, voornamelijk in Oost-Europa, de meeste hennen in systemen met verrijkte kooien gehouden (**Figuur 1**). Er is ook een dalende trend merkbaar in landen met een groot aandeel kooisystemen in de pluimveehouderij, zoals Polen (van 86,8% henplaatsen in 2017 naar 76,2% in 2021) en Spanje (van 87,8% naar 73,3% over dezelfde periode).⁷ Ook buiten Europa zijn kooisystemen, waaronder ook de klassieke leg-batterij, nog operationeel.

Op Europees niveau gaf de Europese Commissie aan tegen eind 2023 een wetgevend voorstel uit te brengen met als doel verschillende kooisystemen in de veehouderij in het algemeen uit te faseren en te verbieden.⁸ Dit initiatief spoort volgens de Europese Commissie samen met het doel om het landbouw- en voedselsysteem verder te verduurzamen overeenkomstig de ambitie in de van-boer-tot-bordstrategie⁹ en de Green Deal.¹⁰

² Ibid., art. 6.

³ De Grande A. et al., 2022, [Economische impactberekening van uitfasering verrijkte kooien](#), ILVO en Proefbedrijf Pluimveehouderij, p. 22.

⁴ De Grande A. et al., 2022, [Economische impactberekening van uitfasering verrijkte kooien](#), ILVO en Proefbedrijf Pluimveehouderij, p. 23. Deze cijfers worden ook bevestigd voor 2020, in: LV, 2021, [Marktoverzicht van de pluimveesector](#), slide 64.

⁵ EC, 30 juni 2021, [On the European Citizens' Initiative \(ECI\) "End of the Cage Age"](#), C(2021) 4747 final.

⁶ DG Agri, 2022, [Laying hens by way of keeping](#).

⁷ DG Agri, 2022, [Laying hens by way of keeping](#).

⁸ EC, 30 juni 2021, [On the European Citizens' Initiative \(ECI\) "End of the Cage Age"](#), C(2021) 4747 final.

⁹ EC, 20 mei 2020, [Een "van boer tot bord"-strategie voor een eerlijk, gezond en milieuvriendelijk voedselsysteem](#), COM (2020) 381 final.

¹⁰ EC, 11 december 2019, [De Europese Green Deal](#), COM (2019) 640 final.

2021			%by farming method in respective country			
Member State (MS)	Total laying hens in MS	%MS / EU	%enriched	%barn	%free range	%organic
DE	58,064,747	15.4%	5.5%	58.8%	22.1%	13.6%
PL	51,241,025	13.6%	76.2%	17.8%	5.0%	1.0%
FR*	48,255,709	12.8%	54.1%	11.7%	23.0%	11.2%
ES	47,069,236	12.5%	73.3%	16.1%	9.1%	1.6%
IT	40,519,407	10.8%	35.6%	54.5%	4.9%	4.9%
NL	31,483,393	8.4%	7.8%	60.9%	22.8%	8.6%
BE	10,814,337	2.9%	36.2%	42.8%	13.5%	7.4%
PT	10,228,212	2.7%	75.0%	19.5%	4.7%	0.8%
RO	8,954,319	2.4%	57.3%	36.8%	3.3%	2.7%
SE	8,655,197	2.3%	3.7%	77.0%	4.9%	14.3%
HU	7,548,745	2.0%	71.2%	27.2%	1.3%	0.3%
AT	7,406,040	2.0%	0.0%	58.7%	28.4%	12.9%
CZ	7,471,545	2.0%	62.1%	36.2%	1.2%	0.4%
BG	5,090,680	1.4%	70.1%	27.5%	2.3%	0.0%
FI	5,071,922	1.3%	45.5%	43.9%	3.5%	7.1%
EL**	4,649,598	1.2%	76.5%	12.4%	5.5%	5.6%
DK	4,331,408	1.2%	9.9%	49.0%	8.1%	33.0%
IE	3,880,164	1.0%	48.5%	1.4%	46.4%	3.7%
LV	3,533,598	0.9%	69.3%	27.5%	3.0%	0.2%
SK	3,126,067	0.8%	75.3%	22.3%	2.2%	0.2%
LT	2,926,891	0.8%	79.6%	18.5%	1.2%	0.6%
HR	2,369,476	0.6%	62.1%	33.5%	3.9%	0.5%
SI	1,449,060	0.4%	17.2%	61.4%	18.9%	2.6%
EE	843,487	0.2%	87.7%	8.3%	2.6%	1.4%
CY	516,461	0.1%	67.8%	15.9%	13.1%	3.2%
MT	360,585	0.1%	99.4%	0.6%	0.0%	0.0%
LU	134,497	0.0%	0.0%	66.6%	10.7%	22.7%
TOTAL	375,995,806	100%	44.9%	35.6%	12.8%	6.6%

Figuur 1 Aantal leghennen per huisvestingssysteem voor de verschillende lidstaten van de EU-27.
* 2019, ** 2020. Bron: DG Agri 2022

Vraag naar eieren in België

Er is een toenemende vraag naar tafeleieren 'met meerwaarde' onder de Belgische consumenten. Eieren uit verrijkte kooisystemen vullen amper 3% van de vraag naar tafeleieren in – een significant verschil ten aanzien van scharreleieren (68%), vrije uitloop (17%), en bio (12%).¹¹

Kooi-eieren worden evenwel niet zozeer als tafeleieren gebruikt maar wel als ingrediënt verwerkt in etenswaren, zoals bakkerijproducten, pasta en sauzen.

Sinds 2018 vertoont de handelsbalans voor eieren (excl. Broed) een negatief saldo.¹² Sinds 2013 worden er geen cijfers meer bijgehouden over de zelfvoorziening op het vlak van eieren.

¹¹ VLAM, 2023, [Eierverbruik blijft hoger dan voor corona](#), p. 3.

¹² Departement Landbouw en Visserij, 2021, [Marktoverzicht van de pluimveesector](#), slide 61.

Implicaties van de regelgeving voor de pluimveesector en de keten en op het vlak van zelfvoorziening volgens de socio-economische impactanalyse (ILVO & Proefcentrum Pluimveehouderij 2022)

Economische implicaties ten aanzien van de pluimveesector

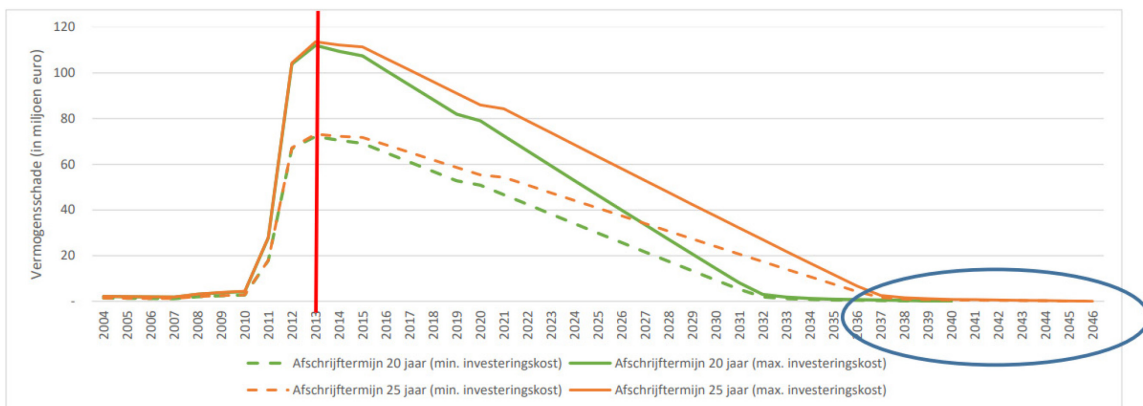
- Door de uitfasering van verrijkte kooisystemen wordt verwacht dat opfokbedrijven gespecialiseerd in opfok voor kooi hun systemen zullen moeten ombouwen omdat de vraag naar leghennen voor kooi zal verdwijnen en die voor scharrel zal toenemen. Het ombouwen naar een alternatief opfokstelsel betekent naast een aanzienlijke investering ook een reductie van het aantal dieren per m² stal, waardoor het minder rendabel wordt.¹³
- Er wordt verwacht dat door de uitfasering van verrijkte kooisystemen een deel van de leghennenhouders zullen overschakelen op alternatieve systemen en anderzijds een deel de bedrijfsvoering zal stopzetten.¹⁴
- Bedrijven die overschakelen kunnen inspelen op de relatief hogere vraag naar tafeleieren uit alternatieve systemen alsook de toenemende tendens naar het gebruik van scharreleieren in verwerkte producten, in België maar ook in het buitenland.¹⁵
- Bij een verbod op verrijkte kooien ontstaat een vermogensschade ten gevolge van slechts deels afgeschreven investeringen bij bedrijven met leghennen in verrijkte kooien voor eiproductie. De grootte van de vermogensschade hangt sterk af van het tijdstip en periode waarover een uitfasering plaatsvindt. Uit het voornoemde onderzoeksrapport naar de economische impact van de uitfasering van verrijkte kooien blijkt dat de vermogensschade voor het merendeel van de bedrijven tegen de ingang van het algemeen verbod in 2036 beperkt is. Anderzijds ontstaan er ook gedeerde inkomsten bij de uitfasering, gezien de systemen nog ca. 10 jaar na de afschrijvingstermijn kunnen opereren.¹⁶

¹³ De Grande A. et al., 2022, [Economische impactberekening van uitfasering verrijkte kooien](#), ILVO en Proefbedrijf Pluimveehouderij, p. 67-68 en p. 85-86.

¹⁴ De Grande A. et al., 2022, [Economische impactberekening van uitfasering verrijkte kooien](#), ILVO en Proefbedrijf Pluimveehouderij, p. 68-69.

¹⁵ De Grande A. et al., 2022, [Economische impactberekening van uitfasering verrijkte kooien](#), ILVO en Proefbedrijf Pluimveehouderij, p. 84.

¹⁶ De Grande A. et al., 2022, [Economische impactberekening van uitfasering verrijkte kooien](#), ILVO en Proefbedrijf Pluimveehouderij, p. 85.

Figuur 2 Vermogensschade over alle bedrijven met een verrijkte kooisysteem in Vlaanderen met leghennen voor eiproductie in functie van investeringskost en afschrijvingstermijn.
Bron: De Grande A. et al. 2022

- Bij de omschakeling naar alternatieve systemen zullen extra voederkosten ontstaan: leghennen in alternatieve systemen bewegen meer, eten dus meer, en hebben meer voeder nodig met een hogere calorische waarde, dit zorgt ervoor dat ook de kostprijs per ton hoger is.¹⁷
- Een uitfasering van verrijkte kooien in Vlaanderen kan tevens voor een neerwaartse druk zorgen op de prijs voor scharreleieren, indien bijvoorbeeld het aanbod aan scharreleieren zou toenemen of indien er concurrentie ontstaat met eieren uit het buitenland waar nog geen verbod op verrijkte kooi-eieren in voege is. Eerder gaf het verbod op het gebruik van de batterijkooien aanleiding tot een afname in het prijsverschil tussen scharreleieren en kooi-eieren.¹⁸
- Omwille van de flink hogere emissies per dier (stikstof, fijn stof) bij alternatieve huisvesting t.o.v. huisvesting in verrijkte kooien, zal het voor pluimveehouders die willen omschakelen ook niet evident zijn om een vergunning te bekomen voor deze omschakeling naar alternatieve huisvesting. In combinatie met de verstrengde wetgeving omtrent fijn stof en N-emissies (PAS wetgeving), zou de inkrimping van de sector nog groter kunnen zijn.¹⁹

Implicaties op het vlak van voedselvoorziening in de keten tot bij de consument

- Kooi-eieren vormen de goedkoopste categorie van eieren. Dat maakt dat ze een belangrijke grondstof zijn voor de verwerkende industrie. Door de uitfasering van verrijkte kooisystemen kunnen investeringen in brekerijen en ei verwerkende industrie in België

¹⁷ De Grande A. et al., 2022, [Economische impactberekening van uitfasering verrijkte kooien](#), ILVO en Proefbedrijf Pluimveehouderij,, p. 68.

¹⁸ De Grande A. et al., 2022, [Economische impactberekening van uitfasering verrijkte kooien](#), ILVO en Proefbedrijf Pluimveehouderij,, p. 86.

¹⁹ De Grande A. et al., 2022, [Economische impactberekening van uitfasering verrijkte kooien](#), ILVO en Proefbedrijf Pluimveehouderij,, p. 77-78 en p. 87.

mogelijks minder interessant worden of kunnen ze zich zelfs verplaatsen naar het buitenland. Dit zorgt voor een daling in tewerkstelling en bovendien voor een verplaatsing van de afzetmarkt van pluimveehouders. Daarnaast is het mogelijk dat eiprodukten en verwerkte producten meer geïmporteerd zullen worden.²⁰

- Bepaalde groothandels bieden uitzonderlijk nog kooi-eieren aan omdat ze in specifieke sectoren de voorkeur genieten. Het gebruik van kooi-eieren is bijvoorbeeld interessanter in babyvoeding of in maaltijden voor senioren, omwille van een lager Salmonella risico.²¹

Koloniehuisvesting

Als alternatief voor de verrijkte kooien geldt de zogenaamde koloniehuisvesting. De kenmerken van dit kooisysteem overstijgen de huidige wettelijke minimumnormen (zie **Figuur 3**). Deze vorm van huisvesting is toegelaten in Nederland.

²⁰ De Grande A. et al., 2022, [Economische impactberekening van uitfasering verrijkte kooien](#), ILVO en Proefbedrijf Pluimveehouderij, p. 67.

²¹ De Grande A. et al., 2022, [Economische impactberekening van uitfasering verrijkte kooien](#), ILVO en Proefbedrijf Pluimveehouderij, p. 65.

Het KB van 17 oktober 2005 tot vaststelling van de minimumnormen voor de bescherming van legkippen stelt als voorwaarden voor de verrijkte kooi (hoofdstuk IV, art. 6. § 1).

1° de legkippen moeten beschikken over :

a) een kooioppervlakte van ten minste 750 cm² per kip, waarvan 600 cm² bruikbare oppervlakte, met dien verstande dat de kooi, boven andere plaatsen dan de bruikbare oppervlakte, op elk punt ten minste 20 cm hoog moet zijn en dat de totale oppervlakte van een kooi niet kleiner mag zijn dan 2 000 cm²;

b) een nest;

c) een met strooisel bedekte ruimte waar de kippen kunnen scharrelen en bodempikken;

d) een geschikte zitstok met een lengte van ten minste 15 cm per kip;

2° er moet een vrij beschikbare voederbak aanwezig zijn, met een lengte van ten minste 12 cm, vermenigvuldigd met het aantal kippen in de kooi;

3° elke kooi moet voorzien zijn van een passend watervoorzieningssysteem, met name rekening houdend met de groepsgrootte. Bij watervorsteking via nippels of drinkwaterbakjes moeten ten minste twee nippels of twee drinkbakjes voor elke kip bereikbaar zijn;

4° teneinde de inspectie van de dieren en het vullen en ruimen van de kooien te vergemakkelijken, moeten de rijen kooien van elkaar gescheiden zijn door gangen van ten minste 90 cm breed en moeten de onderste kooien ten minste 35 cm boven de vloer van het gebouw worden geplaatst;

5° de kooien moeten uitgerust zijn met passende voorzieningen om het doorgroeien van de nagels tegen te gaan

De **hogere** bovenwettelijke minimumvoorwaarden van de koloniehuisvesting ten opzichte van de verrijkte kooien hebben betrekking op de kooioppervlakte per kip en de nestruimte:

1° de legkippen moeten beschikken over :

a) een kooioppervlakte van ten minste **900 cm²** per kip, waarvan **800 cm²** bruikbare oppervlakte, met dien verstande dat de kooi, boven andere plaatsen dan de bruikbare oppervlakte, op elk punt ten minste 20 cm hoog moet zijn en dat de totale oppervlakte van een kooi niet kleiner mag zijn dan 2 000 cm²;

b) een nest;

Het nest is minder verlicht dat andere gedeelten van de kooi en heeft een oppervlakte van ten minste:

- 2700 cm² wanneer in de kooi 30 of minder legkippen worden gehouden, of

- 90 cm² per legkip, wanneer in de kooi meer dan 30 legkippen worden gehouden

c) een met strooisel bedekte ruimte waar de kippen kunnen scharrelen en bodempikken;

De met strooisel bedekte ruimte heeft een oppervlakte van ten minste:

- 2700 cm² wanneer in de kooi 30 of minder legkippen worden gehouden, of

- 90 cm² per legkip, wanneer in de kooi meer dan 30 legkippen worden gehouden

Figuur 3 Koloniehuisvesting legt de lat voor dierenwelzijn in de pluimveehouderij hoger

2.1.4 Subsidies in het kader van de steunregelingen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid ten behoeve van dierenwelzijn

Art. 23. Binnen het kader van de steunregelingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en binnen de grenzen van de jaarlijks toegekende begrotingskredieten kan de Vlaamse Regering subsidies toekennen om de toepassing van landbouwactiviteiten en primaire verwerking die een positieve bijdrage leveren aan het dierenwelzijn, te bevorderen.

Voor de subsidies, vermeld in het eerste lid, kan de Vlaamse Regering nadere regels bepalen voor de volgende elementen:

1° de aard, de inhoud, de toepassing en de voorwaarden om in aanmerking te komen voor de subsidies waaronder de deelname door de veehouder aan een door de minister erkende kwaliteitsregeling;

2° de aanvraagprocedure;

3° de controle op de naleving van de voorwaarden voor de subsidies.

2.1.5 Verbod op de verhandeling van dieren op de openbare weg of op markten

Art. 27. Dieren worden niet verhandeld op de openbare weg of op markten, met uitzondering van jaarmarkten, beurzen of tentoonstellingen. Voor honden en katten geldt deze uitzondering niet.

De Vlaamse Regering kan uitzonderingen bepalen op het verbod, vermeld in het eerste lid, en kan de voorwaarden voor die uitzonderingen bepalen.

2.1.6 Verbod op onverdoofd slachten

Art. 36. §1. Een gewerveld dier wordt alleen gedood na voorafgaande bedwelming.

Alleen een persoon die daarvoor de nodige kennis en bekwaamheid heeft, kan een gewerveld dier doden. Dat gebeurt volgens de voor het dier minst pijnlijke, snelste en meest selectieve methode.

In afwijking van het eerste lid kan een gewerveld dier in de volgende gevallen zonder voorafgaande bedwelming worden gedood:

1° in geval van overmacht;

2° bij jacht of visvangst;

3° in het kader van de bestrijding van schadelijke organismen.

2.1.7 Overige relevante bepalingen

- Verbod op het houden van dieren voor de productie van foie gras door middel van eender welke invasieve methode die ertoe leidt dat hypertrofie van de vetcellen in de lever opzettelijk veroorzaakt wordt (artikel 12, tweede lid);
- Verbod op het opstarten of exploiteren van houderijen waar pelsdieren worden gehouden (artikel 20);
- Delegatie aan de Vlaamse Regering tot het laten inwerking treden van een verbod op het doden van eendagshaantjes van zodra door haar bepaald wordt dat geslachtsbepaling in het ei haalbaar is voor dag 12 na incubatie (artikel 37);
- Invoering van mogelijkheid om zelfstandige dierenartsen aan te stellen voor controles in landbouwbedrijven, verzamelcentra voor landbouwbedrijven en handelaarsstallen (artikel 63).

Advies

Algemene aanbevelingen

[1] Dierenwelzijn is een volwaardig resultaatgebied van verduurzaming, waar de sector samen met alle actoren in de keten en de consument aan dient te blijven werken. In navolging van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn onderschrijft de SALV de One Welfare-benadering, een concept waarbij dierenwelzijn afhangt van en samenhangt met het welzijn van de mens en een duurzame leefomgeving, en deze beide ook beïnvloedt. Aan deze onderling verbonden dimensies moet specifiek ook het welzijn van de boer aan toegevoegd worden. Net als de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn vraagt ook de SALV om een stimulerend beleid verder vorm te geven.²²

[2] De betrokkenheid van de belanghebbenden bij de opmaak van regelgeving inzake dierenwelzijn kan (veel) beter. De SALV betreurt dat de adviesraad geen formele adviesaanvraag heeft ontvangen, ofschoon de adviesraad ook voor heel wat dimensies van de dierenwelzijnsregelgeving een relevante partner voor dialoog en participatieve beleidsontwikkeling is. De SALV kan met zijn expertise, beleidsmatig onafhankelijke positie en samenstelling bijdragen tot een implementeerbaar en dus meer gedragen dierenwelzijnsbeleid, gezien de adviesraad bestaat uit vertegenwoordigers uit de ganse agrovoedingsketen, van de toelevering over de productie tot en met de consument en de milieubeweging. Via zijn Technische Werkcommissie Visserij vormt de SALV ook het geijkte forum voor dierenwelzijnskwesties in de visserij. Dat ook de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn niet om advies werd gevraagd, is merkwaardig te noemen. Evenzeer markant is dat de gelegenheid niet werd aangegrepen om regelgeving toe te voegen waarover met de sector een akkoord werd bereikt. Zo heeft de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn in zijn advies van 7 juli 2022 geadviseerd om specifiek voor kalkoenen een verbeterde regelgeving op het vlak van dierenwelzijn uit te werken, die met de gepaste overgangstermijn in werking treedt. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn stelde deze minimumnormen op in samenspraak met vertegenwoordigers van de sector, alsook met wetenschappers en vertegenwoordigers van dierenbeschermingsorganisaties.²³ Desondanks vond deze gedragen stap vooruit niet zijn weg naar het voorliggend voorontwerp van decreet.

[3] De samenstelling van de verspreide wetgeving op het vlak van dierenwelzijn in een omvattend decreet verhoogt het overzicht over de regelgeving ter zake. Boek met het oog op de transparantie nog vooruitgang door opake bepalingen in het voorontwerp van decreet weg te werken. Zo biedt art. 6 van het voorontwerp van decreet onvoldoende juridische precisie met betrekking tot nalatigheid die “redelijkerwijs mogelijk” is, waardoor een dier zonder noodzaak omkomt of zonder noodzaak zijn welzijn op een andere manier op fysiologisch en/of ethologisch vlak wordt geschaad.

²² Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn, 7 december 2022, [Advies Dierenwelzijn in de intensieve veehouderij](#), p. 3.

²³ Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn, 7 juli 2022, [Advies Normen kalkoenen](#).

[4] Versterk de onderbouwing voor regelgeving op het vlak van dierenwelzijn. Regelgeving dient maximaal te vertrekken vanuit een **wetenschappelijke basis** en vanuit een gedegen inzicht in de **socio-economische impact**. Hou ook rekening met implicaties naar andere resultaatgebieden van verduurzaming toe, zoals het luchtbeleid, klimaat, milieu. Dat vereist een heldere **visie op landbouw en ons voedselsysteem**, dat de sector toekomstperspectief en bestaanszekerheid kan bieden vanuit een ecologische én socio-economische logica.²⁴ Regelgeving die op deze onderbouwing is gestoeld, zal bijdragen aan een sectoraal gedragen dierenwelzijnsbeleid ten aanzien van landbouwhuisdieren en zo ook aan het **welzijn van de landbouwer**.

[5] IJver ervoor dat er op Vlaams, federaal en Europees beleidsniveau nieuwe en verbeterde (landbouw)economische instrumenten komen die ervoor zorgen dat de keten en de consument productiekosten in het kader van dierenwelzijn adequaat vergoeden. Eerder stelde de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn daarover: "De Raad is er zich van bewust dat deze problematiek een gedeelde verantwoordelijkheid kent waarbij niet alleen de keten van de veehouderij (veehouders, veevoederfirma's, vermeerderingsbedrijven,...), maar ook de overheid, de slachthuizen, de retailers en de consument zelf hun verantwoordelijkheid moeten nemen."²⁵ De SALV onderschrijft deze ketenbenadering, naar analogie met andere problematieken op het vlak van verduurzaming (milieu, klimaat,...) waarover de adviesraad in het verleden heeft geadviseerd.²⁶ Om dergelijke kosten van verduurzaming adequater door te kunnen rekenen tot bij de consument, is er nood aan nieuwe economische maatregelen en instrumenten.²⁷ In dat opzicht is het initiatief om een Vlaams dierenwelzijnslabel te ontwikkelen alvast een goede zaak. Desalniettemin zullen de verschillende beleidsniveaus nog andere stappen moeten nemen om veralgemeende basisinspanningen voor dierenwelzijn en verduurzaming in het algemeen beter te laten vergoeden door de markt. **Plaats daartoe de verbetering van de landbouwinkomensvorming in de context van verduurzaming als een centraal thema in het voetlicht tijdens het Europees Voorzitterschap door België.**²⁸

[6] IJver voor een gelijk speelveld binnen Europa en ten aanzien van import uit derde landen, en voorkom zo dat minder duurzame productie verschuift naar het buitenland en via import toch een weg vinden naar ons voedselsysteem. Het handelsbeleid moet de nabije productie van voedsel en andere producten conform onze eigen maatschappelijke normen en waarden beter waarborgen. De SALV blijft daarom pleiten voor een uitrol van een Europees handelsbeleid 'nieuwe stijl' dat zuurstof biedt aan verdienmodellen die in binnen- en buitenland op duurzamere productiemethoden zijn geënt.²⁹ In handelsverdragen moet een grotere klemtoon komen te liggen op voorwaarden die betrekking hebben op het productieproces. Een belangrijke

²⁴ Gelijkluidend SALV, 29 september 2023, [Advies Actualisatie Vlaams Energie- en Klimaatbeleidsplan 2021-2030](#), par. 3.

²⁵ Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn, 7 december 2022, [Advies Dierenwelzijn in de intensieve veehouderij](#), p. 3.

²⁶ SALV, 29 september 2023, [Advies Actualisatie Vlaams Energie- en Klimaatbeleidsplan 2021-2030](#), par. 10. SALV, 29 april 2022, [Advies MAP 7\(2\): naar een bredere kijk op het mestbeleid: structurele aanbevelingen voor een systeembenadering](#), par. 3; SALV, 26 juni 2020, [Advies Hapklare inzichten voor een Vlaams voedselbeleid](#), par. 8 punt i. en ii.

²⁷ Zie: SALV, 2 juni 2023, [Advies Actiever en breder socio-economisch beleid rond landbouw](#).

²⁸ Evenzo SALV, 21 april 2022, [Advies Europees Voorzitterschap 2024](#), par. 1.

²⁹ Bijvoorbeeld via zogenaamde 'mirror clauses', cf. SALV, 2 juni 2023, [Advies Actiever en breder socio-economisch beleid rond landbouw](#), par. 11. Zie ook SALV, 25 november 2022, [Visienota. Een duurzame toekomst voor landbouw in Vlaanderen: van uitdagingen naar kansen](#), p. 8.

dimensie is daarbij ook de controle op de naleving van afgesproken normen – met betrekking tot dierenwelzijn maar ook inzake klimaat, duurzame ontwikkeling enzovoort – en sanctionering bij een ontoereikende invulling van de afspraken.³⁰

[7] Bouw verder op het systeem van de autocontrole uitgewerkt in het domein van de voedselveiligheid en ontwikkel aantrekkelijke stimulansen voor de certificatie en navolging van het Codiplan Animal Welfare. (cf. par. [18]). Zelfregulatie of autocontrole heeft een cruciale rol opgenomen in het kader van voedselveiligheid en Food Safety Culture op landbouwbedrijven. Door middel van generieke sectorguides (Codiplan basisgids G-040) en private kwaliteitssystemen met extralegale voorwaarden, is de handhaving op voedselveiligheid in belangrijke mate versterkt. De controle van bedrijven gebeurt immers niet enkel door de controleurs en inspecteurs van het Agentschap, maar ook door auditeurs van de Onafhankelijke Controle Instellingen (OCI's), erkend door het Agentschap en gecertificeerd via BELAC. De frequentie is daarbij jaarlijks tot maximaal driejaarlijks, naargelang de private systemen waarbij aangesloten. Dit wordt ook aangemoedigd door de Europese Commissie en Europese wetgeving. Het aantal landbouwers dat deelneemt aan deze autocontrolesystemen is opgenomen in de voedselveiligheidsbarometer (hoe meer, hoe beter). Dierhouders die zich aansluiten bij de sectorgids en/of één of meerdere kwaliteitssystemen, worden beloond door een halvering van de jaarlijkse retributie aan het Voedselagentschap. Door verder te bouwen op deze aanpak benut men one-stop audits als het ideale instrument om op een bewezen efficiënte manier de codex ingang te laten vinden.

[8] Breid de Codiplan Animal Welfare-standaard verder uit en stem wetgeving af met andere regio's. Ondanks de regionalisering van de bevoegdheid dierenwelzijn sinds 2014, blijven de sectorgids Codiplan Animal Welfare (CAW)-standaard en de private kwaliteitssystemen de wettelijke en extralegale dierenwelzijnseisen controleren en garanderen via zelfregulatie, via de auditeurs van de OCI. De CAW-standaard is een officieel document, gevalideerd door de bevoegde administratie dierenwelzijn, die alle wettelijke verplichtingen rond dierenwelzijn groepeerd. Bijkomende wettelijke verplichtingen inzake dierenwelzijn zullen op termijn toegevoegd worden aan deze standaard, zodat de correcte toepassing in de praktijk bijkomend geborgd wordt. Belangrijk is wel dat er afstemming gebeurt, met de geldende dierenwelzijnsnormen in de andere regio's binnen België. Geen enkele veehouder is immers gebaat met verschillen in regelgeving tussen gewesten, aangezien dit handelsbelemmeringen kan veroorzaken bij interregionale handel. In bijzonder inzake dierenwelzijn kan dit handelsverstoring zijn. Verschillende regels tussen de gewesten op gebied van dierenwelzijn, maken de materie onnodig complex en geven aanleiding tot misverstanden en verkeerde interpretaties. **De SALV stelt evenwel vast dat het voorliggend voorontwerp van decreet het ongelijke speelveld binnen België versterkt, en leidt tot uitdagingen op het vlak van uniformiteit binnen de lastenboeken dierenwelzijn in de landelijke sectorgids Codiplan.**

[9] Draag niet alleen via voorliggende maar ook met andere wetgeving bij aan de inperking en beteugeling van daden van derden die rechtstreeks of onrechtstreeks een inbreuk plegen op het dierenwelzijn van dieren die buiten én binnen worden gehouden. De raad wijst hierbij onder meer op (vaak fatale) gevolgen van zwerfvuil of vormen van opschrikking door

³⁰ SALV, 26 februari 2021, [Advies EU-Mercosur handelsakkoord](#), par. 15.

derden (bijvoorbeeld loslopende honden) met verwonding of dood tot gevolg. Ook in het kader van het soortenbeleid blijven preventieve maatregelen (en ondersteuning daarvoor) nodig om predatie van en dierenleed bij landbouwhuisdieren tegen te gaan.

Specifieke aanbevelingen

Beschutting van dieren die buiten worden gehouden (art. 10)

[10] Bied meer duidelijkheid over de toepassing van beschutting voor dieren die buiten worden gehouden aan de hand van een code voor goede praktijk. Eerder vroeg de SALV in te zetten op preventie om hittestress en andere negatieve effecten van weersomstandigheden op de gezondheid van dieren verminderen.³¹ Bij de implementatie van de verplichting om beschutting voor dieren die buiten worden gehouden te voorzien, kan in de praktijk onzekerheid bestaan over welke vorm en omvang van beschutting wenselijk dan wel toegelaten is in bepaalde bestemmingen of landschappen, met oog op de agrarische biodiversiteit (bv. Habitats voor akker- en weidevogels) dan wel uit hoofde van het natuurbeleid (bv. Keuze van natuurlijke beschutting in natuurgebieden) of de ruimtelijke ordening (bv. Ruimtelijk kwetsbaar gebied). Stem de code adequaat af met het soort vee dat gehouden wordt en de seizoensomstandigheden, alsook met het patroon van de beweiding. Verduidelijk de mate van toepassing in het kader van (tijdelijke) begrazingsovereenkomsten, bijvoorbeeld langs dijken. Voeg aan deze code voor goede praktijk ook de bestaande dierenwelzijnsbepalingen toe die omschreven worden in de conditionaliteit voor basisinkomensteun in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en die met betrekking tot schuilhokken toe relevant zijn.³² **Werk de code voor goede praktijk uit in overleg met alle belanghebbenden en betrek waar relevant ook de SALV.**

Uitfasering van verrijkte kooisystemen (art. 22)

[11] Dring aan op een simultane Europese uitfasering van verrijkte kooisystemen in de pluimveehouderij. In afwezigheid van dat gelijk speelveld beveelt de SALV aan om de minimumvoorwaarden voor de verrijkte kooi naar het bovenwettelijke niveau van de koloniehuisvesting te brengen. Naast Wallonië hebben diverse lidstaten van de Europese Unie stappen ondernomen in de richting van een uitfasering en/of stopzetting van verrijkte kooisystemen (cf. 2.1.3). Daar staat tegenover dat een meerderheid van de lidstaten alsook in derde landen voortsnog niet tot een uitfasering en/of verbod hebben beslist. Een simultane Europese uitfasering moet voorkomen dat de import van kooi-eieren uit die landen afbreuk doet aan de doelstelling van het decreet en aan de inspanningen van de Vlaamse landbouwers. Bovendien kan een voorafname op de invoering van uniforme Europese regelgeving de sector de toegang tot Europese flankerende maatregelen ontzeggen. Ook het Europese handelsbeleid dient het gelijke speelveld

³¹ SALV, 30 juni 2023, [Advies VAP 2030 deel 2: krijtlijnen en handvaten voor het actieprogramma landbouw](#), par. 41.

³² Departement Landbouw en Visserij, 2023, [Conditionaliteit – Dierenwelzijn \(RBE 9, 10 en 11\)](#).

ten aanzien van dierenwelzijn adequater te waarborgen (cf. par. [6]).

In afwezigheid van dat gelijk speelveld beveelt de SALV aan om de minimumvoorwaarden voor de verrijkte kooi naar bovenwettelijke niveau van de koloniehuisvesting te brengen, en zich aldus te aligneren met de situatie in Nederland (zie **Figuur 3**).

[12] Het stikstofbeleid dient een robuust kader én toekomstperspectief te creëren om de omschakeling naar diervriendelijkere systemen mogelijk te maken. De huidige impasse in de vergunningsverlening in het kader van de stikstofproblematiek belemmert de omschakeling naar andere systemen zoals scharrel en vrije uitloop.

[13] De SALV wijst op een mogelijke uitruil van eco-efficiëntie ten aanzien van andere milieucomponenten voor dierenwelzijn, gezien hogere emissiefactoren voor stikstof en fijn stof andere systemen zoals scharrel en uitloop kenmerken.³³ Ook ten aanzien van het ruimtegebruik is een uitruil mogelijk aan de orde, gezien die alternatieve systemen veelal een grotere bedrijfsoppervlakte vereisen voor eenzelfde economisch rendement.

[14] Werk de omschakeling naar nieuwe systemen in de hand door voldoende middelen voor innovatie te voorzien, en door in te zetten op bedrijfsbegeleiding, advisering en vorming.

[15] Voorzie in afdoende flankerende maatregelen ten aanzien van de getroffen bedrijven. De vooropgestelde uitfaseringstermijn voorziet de inwerkingtreding voor een verbod vanaf 1 januari 2036 voor houderijen die hun bestaande kooisystemen willen vervangen dan wel voor de eerste maal kooisystemen in gebruik willen nemen en waarvan tegelijkertijd de omgevingsvergunningaanvraag hiervoor niet ingediend werd voor 14 juli 2023. Van de meeste bedrijven bevindt de afschrijvingstermijn zich binnen deze periode. Hou bij afloop evenwel rekening met eventuele resterende afschrijvingen én ook met de gederfde inkomsten tijdens **de volledige levensduur** van de gedane investeringen, die technisch gezien vaak nog jarenlang na afschrijving kunnen opereren.³⁴

[16] Ondersteun de uitbouw van een verbeterd (landbouw)economisch instrumentarium en handelsbeleid die de verduurzaming van de productie – in dit geval de omschakeling van houderijsysteem – kan waarborgen door middel van een betere prijs- en inkomensvorming (cf. par. [5]).

³³ De Grande A. et al., 2022, [Economische impactberekening van uitfasering verrijkte kooien](#), ILVO en Proefbedrijf Pluimveehouderij, p. 77-78 en p. 87. Zie ook: SALV, 29 juni 2022, [Advies Nood aan een rechtszekere en rechtvaardige PAS met toekomstperspectief](#), p. 20, 23, 24.

³⁴ Zie hoger p. 11-12 en De Grande A. et al., 2022, [Economische impactberekening van uitfasering verrijkte kooien](#), ILVO en Proefbedrijf Pluimveehouderij, p. 85.

Subsidies in het kader van steunregelingen in het kader van het GLB (art. 23)

[17] De SALV merkt op dat de gestage uitbreiding van doelen en maatregelen in contrast staat met het afnemende budget voor landbouwbeleid. **Opnieuw pleit de SALV voor een uitbreiding van het budget voor landbouw om de toenemende duurzaamheidsdoelen en -normen te realiseren, teneinde waterbedeffecten te voorkomen.**³⁵

[18] **Verken actief de mogelijkheden voor stimulansen bij de implementatie van de codex.** De meerwaarde voor extralegale dierenwelzijnsmaatregelen moet uit de markt komen, maar is niet gegarandeerd, zeker niet op langere termijn. Om de certificatie voor het Codiplan Animal Welfare, en bijgevolg de implementatie van de codex maximaal te laten plaatsvinden (cf. par. [7] en [8]), moet overwogen worden om de gecertificeerden financieel te stimuleren voor deze certificatie. Dergelijke stimulans is ook voorzien in de FAVV-controle waarbij er op nationaal niveau een voordeel werd gecreëerd voor veehouders die zich laten certificeren voor de sector-gids G-040, in de vorm van een bonus op de jaarlijkse heffing van het FAVV.

Verbod op het verven of kunstmatig kleuren van dieren (art. 24)

[19] **Verduidelijk hoe de regelgeving omgaat met tijdelijke functionele kleuring in het kader van de fok, identificatie of dierenwelzijn.** In bepaalde subsectoren van de veehouderij is een tijdelijke functionele kleuring gebruikelijk in het kader van de fok. Een voorbeeld is de toepassing van het ramtuig in de schapenhouderij. Ook is het gebruikelijk (tijdelijke) kleurmarkeringen aan te brengen op zieke dieren, zodat de veehouders die dieren gemakkelijker in het oog kunnen houden. Het verven van dieren kan ook als dierenwelzijnsmaatregel tijdelijk relevant zijn.³⁶

Verbod op onverdoofd slachten (art. 27)

[20] **Onderzoek of een uitzondering op het slachten zonder voorafgaandelijke bedwelming ook voor maricultuur relevant is, naar analogie met de uitzondering voor visvangst.** In de context van een ongelijk speelveld inzake de bedwelming van kweekvis in de verschillende lidstaten zag de Europese Commissie in 2018 geen noodzaak voor de opmaak van voorschriften ter zake.³⁷ Ook in deze sector is eerst meer onderzoek nodig naar de haalbaarheid, praktische implementeerbaarheid en effecten op het vlak van kwaliteit.³⁸

³⁵ SALV, 29 september 2023, [Advies Verzameldecreet Landbouw en Visserij](#), par. 5.

³⁶ Kojima T. et al., 2019, [Cows painted with zebra-like striping can avoid biting fly attack](#), in: PLoS ONE 14 (10).

³⁷ EC, 6 maart 2018, [Verslag van de Europese Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over de mogelijkheden om bepaalde voorschriften in te voeren inzake de bescherming van vissen bij doden](#), COM(2018) 87 final, p. 16.

³⁸ Zie ook: van de Vis et al., 2022, [Bedwelmen en doden van gevangen vissen: kabeljauw, schol, schar en tong](#), WUR.

Verbod op de verhandeling van dieren op de openbare weg of op markten (art. 36)

[21] In het kader van het verbod op de openbare weg of op markten vindt de SALV de uitzondering van jaarmarkten, beurzen of tentoonstellingen een goede zaak. Voeg ook veilingen toe als uitzondering.

[22] Voer een impact- en alternatievenstudie uit voor wat betreft het verbod op de verhandeling van dieren op markten. De SALV wijst erop dat in het geval van bepaalde landbouwdieren een reductie van het aantal fysieke markten een impact zal hebben op de marktwerking, gezien die fysieke markten op heden toonaangevend zijn voor de prijsvorming. Heb bij de studie ook oog voor de mogelijke verschuivingen die zouden kunnen optreden naar markten buiten Vlaanderen of op andere manieren van verhandeling binnen Vlaanderen, met trade-offs op het vlak van toezicht op dierenwelzijn.

Verbod op het doden van eendaagshaantjes (art. 37)

[23] Bij de inschatting van de economische haalbaarheid van geslachtsbepaling in het ei is het aangewezen de belanghebbenden en experts grondig te betrekken.

Natuurpunt/BBL, Rikolto en BV OECO onthouden zich bij dit advies.

Bibliografie

De Grande A. et al., 2022, [Economische impactberekening van uitfasering verrijkte kooien](#), ILVO en Proefbedrijf Pluimveehouderij

Departement Landbouw en Visserij, 2021, [Marktoverzicht van de pluimveesector](#)

Departement Landbouw en Visserij, 2023, [Conditionaliteit – Dierenwelzijn \(RBE 9, 10 en 11\)](#)

DG Agri, 2022, [Laying hens by way of keeping](#)

EC, 11 december 2019, [De Europese Green Deal](#), COM (2019) 640 final

EC, 20 mei 2020, [Een “van boer tot bord”-strategie voor een eerlijk, gezond en milieuvriendelijk voedselsysteem](#), COM (2020) 381 final

EC, 30 juni 2021, [On the European Citizens’ Initiative \(ECI\) “End of the Cage Age”](#), C(2021) 4747 final

Kojima T. et al., 2019, [Cows painted with zebra-like striping can avoid biting fly attack](#), in: PloS ONE 14 (10)

Raad van de Europese Unie, [Richtlijn 1999/74/EG van 19 juli 1999 tot vaststelling van minimum-normen voor de bescherming van legkippen](#)

SALV, 26 juni 2020, [Advies Hapklare inzichten voor een Vlaams voedselbeleid](#)

SALV, 26 februari 2021, [Advies EU-Mercosur handelsakkoord](#)

SALV, 21 april 2022, Advies Europees Voorzitterschap 2022

SALV, 29 april 2022, [Advies MAP 7\(2\): naar een bredere kijk op het mestbeleid: structurele aanbevelingen voor een systeembenadering](#)

SALV, 25 november 2022, [Visienota. Een duurzame toekomst voor landbouw in Vlaanderen: van uitdagingen naar kansen](#)

SALV, 2 juni 2023, [Advies Actiever en breder socio-economisch beleid rond landbouw](#)

SALV, 30 juni 2023, [Advies VAP 2030 deel 2: krijtlijnen en handvaten voor het actieprogramma landbouw](#)

Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn, 7 juli 2022, [Advies Normen kalkoenen](#)

Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn, 7 december 2022, [Advies Dierenwelzijn in de intensieve veehouderij](#)

VLAM, 2023, [Eierverbruik blijft hoger dan voor corona](#)

Lijst met figuren en tabellen

Figuren

Figuur 1 Aantal leghennen per huisvestingssystemen voor de verschillende lidstaten van de EU-27. * 2019, ** 2020. Bron: DG Agri 2022 9

Figuur 2 Vermogensschade over alle bedrijven met een verrijkte kooisysteem in Vlaanderen met leghennen voor eiproduktie in functie van investeringskost en afschrijvingstermijn. Bron: De Grande A. et al. 2022 11

Figuur 3 Koloniehuisvesting legt de lat voor dierenwelzijn in de pluimveehouderij hoger 13